

Grejhaund je velký, mohutně osvalený, elegantní chrt

Grejhaund

Grejhaund (Greyhound, English Greyhound) byl u nás v minulosti nazývaný velký anglický chrt, aby byl jednoznačně odlišen od vipeta, tedy malého anglického chrta.

Pochází z Velké Británie, kterou také Mezinárodní kynologická federace (FCI) uznává za zemi jeho původu. Je prototypem dostihového chrta, nejrychlejší chrtím plemenem na dostihových drahách a jedním ze špičkových produktů britského kynologického chovatelství.

Původ a vývoj

Není naprosto žádný důvod odvozovat moderního grejhaunda od staroegyptských chrtů, jak se dosti často děje. Okcidentální chrty chované ve starověkém Egyptě typu tehdejšího, dnes již vymřelého chrta tamních vládců - faraonského chrta, nelze pokládat za přímé předky žádného současného kulturního plemene, i když z vývojového hlediska byli blíže příbuzní s mediteránními chrty - nespornými předky severských plemen okcidentálních chrtů.

Ani chrty orientálního původu, kteří byli ve starověkém Egyptě také chováni, ač tu

nebyli původní, neboť se sem dostali z Asie přes Arabský poloostrov, nemohou být předky dnešního grejhaunda, byť se tento názor objevuje také dosti často. S okcidentálními chrty nemají vývojově naprosto nic společného. Byli to blízcí příbuzní předků dnešního perského chrta - saluky, sinajské sluky - přírodního plemene arabských beduínů kmene Tarabin ze Sinajského poloostrova a neždijské saluky (Nejdi Saluki) z Arabského

Grejhaund z konce 18. století

poloostrova a náleželi stejně jako arabský chrt - sluga, azavažský chrt a čadský chrt (tzv. chrt z jihovýchodní Sahary) k africké větvi orientálních chrtů.

Úvahy o řeckém původu grejhaunda, velmi časté, odvozané především z části jeho originálního jména (slovo grey mělo být ve staré angličtině ekvivalentem latinského grajus, tj. řecký), nemají rovněž žádné opodstatnění. Štíhlí chrtovití psi zobrazovaní velmi často na řeckých vázách a jiných předmětech, vydávání obvykle za přímé předky grejhaunda, jsou většinou chrty mediteránního typu, kteří nejsou předky žádného moderního plemene. Slovo grey bylo ve složenině greyhound mnohem spíše poangličtělou podobou keltského grei, které znamenalo pes. Je to tím pravděpodobnější, že v Anglii se, pokud je známo, chrty připomínající grejhaunda objevili poprvé před více než dvěma tisíci let, kdy ji obývaly keltské kmene. Složenina slov grei a hound mohla znamenat psa - štváče,

tedy chрта, a skutečně se původně psala greihound. Tak ostatně, v obecnějším smyslu, používá slovo greyhound často i dnešní angličtina - například Arabian Greyhound, Spanish Greyhound, Hungarian Greyhound.

Předkem grejhaunda byl keltský chrt zvaný latinsky vertragus (rychlonož). Byl potomkem okcidentálních chrtů mediteránního typu, kteří se s Kelty dostali do severnějších oblastí Evropy a přizpůsobili se zdejšímu chladnému klimatu. Ve srovnání s chrti ze Středomoří měli delší, tvrdší, velmi hustou, někdy i hrubou srst, která je chránila před účinky deštivého a větrného počasí, a jejich ušní boltece se změnilly v rámci adaptace ze vztyčených na dozadu složené.

Blízkými příbuznými grejhaunda jsou další plemena chrtů, která se vyvinula reproduktivní izolací z keltských chrtů. Na Britských ostrovech to je irský vlkodav a skotský jelení pes, na evropské pevnině španělský chrt, italský chrtík a dnes již vymřelý hrubosrstý fríský chrt z německo-nizozemského pobřeží Severního moře. Nebližším příbuzným grejhaunda je ale vipet, který se ze společných předků oddělil poměrně pozdě a to reproduktivní izolací, jež měla společenské příčiny. Grejhaundi a vipeti se v minulosti vyskytovali také jako krátkosrstí a hrubosrstí. Teprve v první polovině 20. století, s počátky organizovaného chovu, kdy se přednost dávala jednoznačně jedincům krátkosrstým, začali vymírat. Důvodem nebyl pouze nezáměr veřejnosti, ale také to, že organizovaný chov byl založen na krátkosrstých jedincích. Protože ve vlohové výbavě krátkosrstých jedinců nemůže být skryta vlohová alela (alela je konkrétní podoba vlohy) pro hrubou srst, nemůže vzniknout ze spojení krátkosrstých rodičů nikdy ani jediné hrubosrsté štěně. Když tedy poslední hrubosrstí jedinci vymřeli, přestal ráz s hrubou srstí existovat.

Název greyhound se v minulosti používal nejen pro chrti z Anglie (English Greyhound), ale i pro chrti z Irska (Irish Greyhound), Skotska (Scottish Greyhound) nebo Cornwallu (Cornish Greyhound). Označení greyhound v těchto názvech neznamená, že šlo o geografické variety dnešního grejhaunda, dokazuje, že slovo mělo dříve obecnější význam, bylo společným označením chrtů žijících na Britských ostrovech. Irish Greyhound byl název pro předky irského vlkodava, Scottish Greyhound bylo jméno předků skotského jeleního psa a Cornish Greyhound bylo označení vymřelého cornwallského chrti z jiohápadu Velké Bri-

tánie. Pro moderního grejhaunda se ještě dnes používá v jeho vlasti název English Greyhound, který byl kdysi označením jeho předků. Tato stará označení také dokládají, že dnešní grejhaund a z něho odvozený vipet, irský vlkodav a skotský jelení pes měli společné předky.

Vznik kulturního plemene

V moderní kulturní plemeno se vyvinul grejhaund z potomků keltských chrtů, a je tedy vlastně na Britských ostrovech z vývojového hlediska pozůstatkem části jejich původní populace. Je pozoruhodné, že konkrétních zpráv o bezprostředních předcích kulturní formy je k dispozici málo. Historických informací o chrotech z Anglie existuje poměrně dost, ale většinou není zřejmé, zda se týkají ještě keltského chrti, nebo grejhaunda. Všeobecná tendence „postaršovat“ moderní plemena, aby dostala žádoucí „punc“ mimořádné starobylosti, vede k tomu, že za předky kulturního plemene bývají pokládány formy, které ho připomínají jen ve velmi hrubých rysech svědčících nanejvýš o určité vývojové spřízněnosti, nikoli však o skutečně blízkém příbuzenství.

Velmi často udávané úctyhodné stáří grejhaunda - 7 až 8 tisíc (!) roků - vychází z datace nálezů ve starém Egyptě, které mu ovšem vůbec nepřísluší. Patří starověkému faraonskému chrtovi a jsou ve skutečnosti staré asi 5 až 6 tisíc let. Také tvrzení, že se grejhaund za tisíce let „prakticky nezměnil“, platí pouze v obecné rovině - typická stavba těla je stejná u všech chrtů bez ohledu na jejich původ. Štíhlé tělo, velmi dlouhé končetiny, úzkou hlavu, hluboký hrudník a vtažené

břicho mají všichni chrti, nejen grejhaund. Proto se takřka všechna plemena chrtů hlásí, ať právem či neprávem, ke psům z různých velmi starých vyobrazení jako ke svým předkům.

Patrně nejstarším nálezem s vyobrazením chrtů podobných grejhaundům a obvykle jim také, snad právem, přičítaným, jsou dvě vázy z doby římské nalezené na severovýchodě Anglie, nedaleko od Corbridge on Tyne, kde se v době římského

Dobová starověká vyobrazení chrtů

panství v Anglii nacházel stálý vojenský tábor Corstopitum. Jsou na nich zobrazeni dva grejhaundy připomínající chrti štvoucí zajíce, což dokládá, že již v první polovině 1. stol. n. l. se předkové moderního grejhaunda používali k lovu zajíců ve dvojicích, i když se s nimi v té době nepochybně lovila i jiná zvířata.

První písemná zpráva o grejhaundovi pochází až z 15. století. Ve svém díle The Book of St. Albans uvedla jeho popis Julia Bernerová, představená kláštera řeholnic v Sopwellu. Podle ní měl štíhlou hlavu, dračí (tj. dlouhý a pružný, velmi pohyblivý) krk, tlapy jako kočka, ocas jako krysa (byl tedy krátkosrstý), vysoko vykasané slabiny a dlouhý, pěkně klenutý hřbet. Byl velmi stručný, je tento popis v podstatě velice výstižný.

Podobně jako v Irsku a ve Skotsku mohli i v Anglii velmi dlouho vlastnit čistokrevné lovecké chrti pouze příslušníci šlechty. Zřejmě z toho důvodu vznikali kříženci grejhaunda s jinými plemeny (lurchers), kteří se svého času vyskytovali velmi hojně po celé Anglii a to výhradně mezi příslušníky nemajetných vrstev společnosti. Existují dokonce i dnes. Lurcher není plemenem v zootechnickém slova smyslu, je to produkt užitkových křížení určený k pytláckému lovu zvěře, zpravidla v nočních hodinách. Převážně jde o příslušníky první generace potomstva křížení grejhaunda a ovčáckého psa, nejčastěji skotského ovčáka - kolie nebo border kolie (resp. Working Collie). Cílem je získat z těchto cizorodých křížení psy velmi rychlé a současně dokonale poslušné,

Vítězný grejhaund na výstavě

Nejrychlejší psi světa – 9. díl

Standard
připouští
pestrou
škálu barev
a kombinací

díky efektu heteróze (hybridnímu zisku) mimořádně výkonné a adaptabilní. Poměrně často se také tyto produkty hybridizace zpětně kříží pro zvýšení rychlosti s grejhaundy.

Grejhaund a dostihy

Existence moderního čistokrevného grejhaunda je úzce spjata především s dostihy, nejprve v terénu a později i na dráze. Terénní dostihy grejhaundů vznikly zcela nenásilně jako náhrada za původní štvavnice, k nimž byli předtím používáni. V době, kdy už štvavnice dávno nebyly zdrojem obstarávání potravy živočišného původu, stávaly se oblíbenou sportovní záležitostí, zálibou. Lovci sledovali štvavnici na koních, a protože šlo o to, který ze dvou grejhaundů uloví zajíce jako první a jak si při běhu počíná, jak je rychlý a hbitý, nebylo od nich daleko ke vzniku skutečné sportovní soutěže - klasickému terénnímu dostihu za živou návnadou (coursingu). Soutěžní muselo pouze dostat nějaká pravidla, což se stalo roku 1576, kdy je pod názvem Rules of the Leash (Zákony lovu štváním) vyhlásil vévoda z Norfolk.

Záhy po začátku organizovaného chovu se začaly rozlišovat dva typy grejhaundů - dostihový a výstavní. Dostihový typ se v Anglii ještě někdy dělil na podtyp coursingový určený pro terénní dostihy (coursing) a racingový pro dostihy na dráze (racing). Typ dostihový se od výstavního odlišoval a odlišuje i dnes více nebo méně stavbou těla, neboť nároky kladené na představitele obou byly a jsou zcela odlišné. Dostihový grejhaund musí být především maximálně rychlý a nesmí při

dostihu napadat soupeře, výstavní musí zaujmout sošnou krásou, maximální ušlechtilostí, dokonalostí zjevu i chování a bezvadným pohybem.

Komentář ke standardu

Grejhaundovi náleží standard FCI číslo 158 z roku 1998. Jde podle něj o velkého, mohutně osvaleného chřta silné stavby těla, velkorysých proporcí a symetrických tvarů, odpovídající substance a nevšední, pro něho typické elegance. Vzhledem ke krátké srsti musí být kladen mimořádný důraz na každý detail tělesné stavby, neboť i sebemenší nedostatek je dobře viditelný, nápadný. Postava grejhaunda připomíná některými rysy a proporcemi plnokrevného dostihového koně a to nejen v postoji, ale i v pohybu, zvláště v klusu a cvalu. Kohoutková výška se pohybuje u psů v rozmezí 71 až 76 cm, u fen v rozpětí 68 až 71 cm.

Povahově je přátelský, věrný a vyrovnaný. Má-li pro něho majitel dostatek pochopení, je velmi milým společníkem. Umí být i velice vytrvalý a je až nečekaně odolný. Přes svoji mírnost dokáže být v kritických situacích překvapivě důrazný.

Hlava má být dlouhá, přiměřeně široká mezi ušními boltci. Nesmí být ani příliš úzká, ani příliš široká, důležitý je odpovídající vzájemný poměr délky a šířky, aby nebyla ani nadměrně jemná, nevýrazná, ani nadměrně hrubá, neušlechtilá. Obecně platí, že u výstavních jedinců bývá celkově ušlechtlejší, u dostihových hrubší, méně ušlechtilá. Mozkovna musí být svrchu plochá, čelní sklon by měl být jen lehce naznačený. Podélná čelní brázdíčka smí být sotva patrná, nadočnicové

oblouky nesmějí být nápadné. Výrazné, vystupující jařmové oblouky také nejsou žádoucí, rozšiřují opticky mozkovnu a přechod do čenichové partie je pak náhlý, což hlavu činí neušlechtilou. Čenichová partie by měla být silná s dobře tvarovanými čelistmi. Požaduje se dokonalý, pravidelný a úplný nůžkový skus. Oči jsou oválné, šikmé, pozorného, inteligentního výrazu. Přednost se dává tmavě zbarveným duhovkám. Ušní boltce by měly být malé, jemné, dozadu složené. V afektu, stejně jako u dostihových chrtů, bývají často téměř vztyčené, na špičkách dopředu nebo do stran lehce klopené. Krk má být štíhlý, dostatečně dlouhý a svalnatý, v šíři elegantně klenutý. Plynule přechází do plecí. Celkovou mohutností musí odpovídat mohutnosti trupu, rozhodně nesmí být tlustý. Nesmí však být ani příliš štíhlý, aby nevypadal jako „husí“. Ani klenutí šíje nesmí být přehnané, protože pak by krk vypadal jako „kachní“. Hrdlo musí být vždy suché, bez náznaku volné kůže. V jeho horní polovině poněkud vystupuje pod kůží průdušnice (trachea). Průběh horní linie těla je velmi typický, poněkud jiný u jedinců výstavních a dostihových. U výstavních je žádoucí elegantní, naprosto plynulá křivka, která za mírně vyznačeným kohoutkem maličko klesá a pak zase velmi zlehka stoupá do klenutých beder. Je zřetelně klenutější než u závodních chrtů. U těch je méně klenutá, rovnější. Hřbet má být spíše delší, suchý, bez vrstvy podkožního tuku, s ostře vykreslenou svalovinou. Přechází v silná, mírně vyklenutá bedra. Hrudník musí být hluboký, prostorný. Podle standardu má poskytovat dostatek prostoru srdci,

Pes a fena

ve skutečnosti však hlavně plícím, neboť srdce pro svoji práci zvláštní prostor nepotřebuje. Ocas by měl být dlouhý, spíš nízko nasazený, dolů nesený, lehce prohnutý, zužující se. Hrudní končetiny mají být dlouhé a rovné, jejich kosti musejí být dostatečně silné, pevné. Lopatky by měly mít odpovídající délku a musejí být správně šikmo uložené tak, aby jejich zřetelně vykreslené vrcholy směřovaly vzad. Plece musejí být dobře osvalené, nesmějí však být tzv. přesvalené, vyboulené, protože pak narušují celkový dojem. Lokty mají být volně pohyblivé a měly by se při pohledu z boku nacházet na pomyslných svislicích spuštěných z vrcholů lopatek. Pánevní končetiny by měly být vysloveně mohutné, kompaktní. V normálním postoji musí pes „zabírat hodně půdy“, což znamená, že pánevní končetiny jsou patřičně daleko od sebe, široce rozkročené. Stehna mají být široká, silně osvalená a na první pohled musejí vyhlížet jako mocný zdroj dopředné hnací síly. Kolena mají být správně zaúhlená. Bérce musejí být široké a svalnaté. Hlezna by měla být nízko nad podkladem, nesmějí být ani vybočená, ani vbočená. Tlapky mají být kompaktní, s kloubnatými prsty a silnými nášlapnými polštářky. Na hrudních končetinách jsou okrouhlé, tzv. kočičí, na pánevních mají krátce oválný tvar. Krajně nežádoucí je u výstavních jedinců strmé úhlení pánevních končetin v kolenou i hleznech, stejně tak je však nežádoucí přílišné zaúhlení. U výstavních jedinců bývá zřetelné, u dostihových strmější.

Pohyb grejhaunda by měl vždy směřovat přímo vpřed, krok má být nízký, vydatný (patřičně dlouhý), volný. Nežádoucí je tzv. stepování - vysoká akce hrudních končetin a krátký krok připomínající nežádoucí pohyb italského chrtíka, svědčící o příliš strmě

uložené lopatce. Stejně nežádoucí je krátká akce pánevních končetin, způsobená příliš klenutými bedry a nadměrně svažitou zádí. Pružné končetiny musejí umožňovat dostatečně prostorný pohyb. Na klus i cval je kladen obzvláštní důraz. Nežádoucí je tzv. odpichovaný klus připomínající ve fázi maximálního zdvihu ohybem hrudních končetin v zápěstí s kratičkou prodlevou jeden z kroků při drezuře koní. Cval musí být lehký, volný, pes se musí takřka vznášet. Trup má být přítom co nejkldnější, bez patrného pohybu. Je tím klidnější, čím lépe jsou uloženy lopatky a čím větší je rychlost běhu. Srst je jemná, hustá. Zbarvení může být černé, bílé, červené, modré, červenožluté, pískové, žíhané nebo strakaté - bikolorní, tj. kterákoli z uvedených barev s bílou. Důležitá je, zejména u světle a bíle zbarvených jedinců, plná pigmentace nosu, okrajů očních víček, pysků i očí.

S tím, jak se vejdou oba typy do jednoho standardu, nemají na Britských ostrovech potíže. Dostihoví grejhaundi se v Anglii chovají čistokrevně, nikoli však pod Kennel Clubem (KC), ale pod Národním dostihovým klubem (National Racing Club, NRC). Tato organizace řídí chrtí dostihový sport i chov dostihových grejhaundů ve Velké Británii. Proto pro ně standard KC není závazný. Podobně je tomu v Irsku a ve Skotsku. Na výstavy ostatně dostihoví grejhaundi v zemi původu nechodí, tak jako se výstavní nezúčastňují dostihů. Na první pohled dnes již nejen na ostrovech, ale i na evropské pevnině vypadají někteří představitelé obou typů jako příslušníci různých plemen. Výstavní i dostihoví grejhaundi sice mají tytéž průkazy původu, ale stejně jako na ostrovech obvykle nechodí jedinci vysloveně dostihového typu na výstavy a jedinci vysloveně výstavního typu na dostihy. *Ivan Stuchlý*

Smutná zpráva

Dne 7. října 2006 zemřela nezapomenutelná osobnost české kynologie, paní Dagmar Poláková. Její kynologická dráha začala okolo roku 1970. Byla pracovnící plemenné knihy Českého mysliveckého svazu a později vedoucí sekretariátu Českomoravské kynologické jednoty a zastávala celou řadu funkcí v chovatelských klubech i v Českomoravské kynologické unii. Kynologická veřejnost si ji nejvíce spojuje s výstavami psů. Byla rozhodčí pro posuzování exteriéru všech plemen. Posuzovala u nás i v zahraničí a byla organizátorkou celé řady výstav, od těch nejmenších až po Světovou výstavu pořádanou v roce 1990 v Brně. Nejbliže měla k loveckým psům, konkrétně pak ke slídičům. Jejím prvním psem byl zlatý anglický kokršpaněl. Odchovala řadu vrhů anglických špringršpanělů a položila základy našeho chovu amerických kokršpanělů. Byla dlouho nemocná, přesto její smrt zastihla její přátele nepřipravené. Čest její památce!

Břetislav Uchytil
předseda ČMKU

Děkujeme!

Dovolte mi doplnit smutné oznámení o odchodu Dagmary Polákové o pár čistě osobních vzpomínek.

V době našich kynologických začátků jsme bydleli oba v Praze na Vinohradech a setkávali se při venčení psů v Riegrových sadech. Pak se odstěhovala, aby se do Prahy vrátila bohatší nejen o zkušenosti z osobního života, ale i o kynologické zkušenosti. Její profesní dráha pak úspěšně

začala v kynologickém oddělení myslivecké organizace, kde, ač v počátku ne ve vedoucí funkci, vždy byla motorem i mozkem veškerého dění. Rád vzpomínám na společné výjezdy na kynologické akce, na zasedání kynologických komisí a výstavní výbory. Dagmara měla vždy vše pečlivě připravené a dopředu až puntičkářsky promyšlené. Někdy možná brala věci až příliš vážně, ale byla přesvědčená, že tak je to pro kynologii správné. A za svými názory si stála. Spolu jsme se dopustili snad omluvitelného podvodu - podání na FCI nikým oficiálně neschválené žádosti o uspořádání světové výstavy.

V době zakládání jednotné kynologické organizace jsme si nějaký čas nerozuměli, dnes i dovedu pochopit proč. Nicméně Dagmara velmi záhy uznala potřebu takovéto organizace a s energií sobě vlastní se zapojila do práce ČMKU.

Mnohé jsme společně prožili i v pražské myslivecké organizaci na Praze 2, od pořádání zkoušek myslivosti po pořádání všech akcí včetně mysliveckých plesů.

Je těžké se smířit s myšlenkou, že se již na žádné výstavě nepotkáme. Její dlouhou nemocí oslabené srdce dotlouklo přímo symbolicky v den konání výstavy, kterou vždy pomáhala organizovat, v den, kdy na této výstavě zvítězil americký kokršpaněl, zástupce plemene, o jehož počátky chovu u nás se tak významně zasloužila.

Dagmaro, za sebe a všechny pejskaře, děkuji!

Petr Dvořák

Foto z období počátku chovu basetů u nás. Foto J. Šimeček